

Sorunuz söyleyelim

SUALLER ve CEVAPLAR

Ramazan
ARSLANBABA

ÜTAHYA'dan sayın M. Ali KILICASLAN diyor ki;

«İslâm Medeniyeti'nin tiryaki bir okuyucusuyum. Benim aradığı ciddi, ilmi ve eğitici yayını derginizde buluyorum. Süallere verilen cevaplarda Kur'an ve sünnet gibi iki ana kaynağa dayanışınız ise en çok takdir ettiğim hususların başında geliyor. Allah (c.c.) râzi olsun. Amin.

Muhterem Ramazan Arslanbaba hocamızın bu tutumlarının örnek alınmasını ve diğer din tebliğcilerinin de onun gibi; günümüzün politik ve diğer emsâl akımlarının

etkisinden uzak, hurâfe ve bid'atten beri, zümre, hizip ve kliklerin üstünde yalnız saf İslâm gerçeklerinin ve ilmin tarafını tutan bir da'vet ve tebliğ şuuruna ulaşmalarını dilemekte ve bunun için düâ etmekteyim.

İslâm'ı, şunun bunun dümen suyuna götürülüp aktırılacak cılız bir su sızıntısı sananların, bütün suların ona aktığı bir derya olduğunu anladıkları günü inşaallah görürüz. O gün, vahdet'in sadveti, firkatın acılarını boğacak ve İslâm devri seâdetteki haşmeti ile yeniden doğacaktır.

Efendim, bu vesile ile üç sorum var. Bu sorularım'a lütf buyuracağınız cevaplar için de şimdiden teşekkür ederim.

★ 1 — Cinsi münâsebeti konu alan ve şehvetle ilgili olaylar uydu-
rup yazılarak yayımlanan seks yayınları ve romanları denilen kitapları almak ve okumak bird müslüman için helâl midir?.

Değerli okuyucumuzun hakkımızdaki itimad ve teveccühleri bize sevk ve güç verdi. Hüsn-ü zanlarına lâıyk olmaya gayret edeceğiz inşaallah.

Şehvet hissi ve cinsiyetle ilgili yayınlar iki türdür: 1 — Mahrem olan şehvi ilişkileri mücerret tahrik ve istismâr için işleyen teşhir eden yayınlar. 2 — Tenâsül organizması üzerinde tıbbi ve şehvet duygusundan gelmesi muhtemel rûhi - asabi rahatsızlıklar üzerinde de psikolojik ve yine tıbbi olmak üzere bilgi veren, bu konuların üzerine ilmin ışığını çekerek bu vâdide uzman elemanlar yetiştirmeyi gaye edinen çalışmalaradır.

Kanaatımızca bunlardan birincisi kesinlikle «haram» ikincisi ise, yalnız yetiştirilmek istenen kadroya hitabetmek kayıt ve şartıyla caiz ve hattâ lâzımdır.

Şehvet hissini tahrik konusu yapılması sosyal kötülük ve haramlara sebep olmaktadır. Harama sebep ve âmil olan şey ise haramdır.

Kur'an-ı Kerim'in İsrâ' sûresinin 32. âyetinde, varlığın gerçek mürebbisi olan Hz. Allah «Sakin zinâya yaklaşmayın» buyuruyor. Zinâ filini işlemek Sakin zinâ etmeyin» diye men'edilmek gerekirken, «yaklaşmayın» diye meno'lunmasındaki hikmet; zinâya sebep ve âmil olabilecek bir nevi zinâ mukaddemesi olan davranışlara da yaklaşmayı haram kılan murâd-ı ilâhiyi ifade içindir. İşte burada yaklaşılmasını emredilen fuhuş âmillerinden bir de günümüzdeki sex yayınlardır.

Şehvet istismârını, açık-saçık yayınları savunanlar, «efendim insanın insandan ne gizliis olabilir?» gibi saçmalarla suçlarını örtmek isteyenler vardır. Böylelerine sorarız «sıkıştığınız her zaman ve yerde hemen abdest bozabilmişsiniz? Yoksa bu iş için gözlerden uzak ve özel bir yer mi ararsınız?»

Şehveti maddi kazanç için istismâr ederek sokak metâ-ı haline getirmek, sokağa pisleyip bütün insanların sağlık ve huzuruna kasdetmekten faraksızdır. Bu türlü yayınlarla şehvet duygusu kabartılmış olup meşru yollardan (evlilik, oruç gibi) teskin de edemediği için nâmus ehline saldıranlar az değildir.

Kadınla ilgili cinâyetlerin en az %10 unda bu âmili bulmak mümkündür. Kriminolojik bir araştırma bizi doğrulayacaktır. O halde üç-beş kuruş sefil çıkar için milletimizin huzuru, mutluluğu ve hattâ canı ile oynayan açık-saçık gazeteleri çıkarıcılar ve seks yayınları yapanlar utanmalı, arlanmalı ve imkânlarını daha şerefli ve hayırlı bir yönde kullanmalıdırlar.

Uyuşturucu maddelerle dimağı sarsılan birinden dengeli davranış beklemek nasıl bir olmaz ve haksız istek ise, şehvet ateşi alabildiğine körüklenmiş bir gençten de sabır istemek çok defa karşılıksız olur. Ve yeng, bu ateşle canlar yakar, yuvalar yıkar, namusları kül-kömür eder. Ama bu durumda ilk suçlu, kibriti lüzumu anında ve yerinde kullanmak üzere cebinde taşıyan genç değil, yâni genci yersiz, zamansız ve ölçüsüz ateşleyen yayınlardır.

Yüce milletimizin ve muzdarip Anadolunun sayısız mes'elelerine hizmet şerefi yerine böylesine kirlî bir yoldan şerefsiz ve haram kârlara kapılan gazeteci, radyocu, senarist ve rejisör denilen kişilere Allah hidâyet versin.

Bu yayınların, sözünü ettiğimiz zararları sâdece birer ihtimal olarak düşünülse, haram olmalarına yine de yeterdi. Çünkü; Peygamberimiz Efendimiz «Sana şüpheli geleni bırak ve şüphesiz al.» (1) buyurmuşlardır. Zararlı olmak ihtimal ve şüphesine rağmen bir işi işleyen haram işlemiş olacağına ise şu Hadis-i şerifleri ile açıkça beyan buyurmuşlardır: «Şüpheliyi işleyen haramı işlemiştir.» (2)

Aziz okuyucularımıza bu konuda ibretlik bir gerçeği de bu vesile ile duyuralım: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 21/Mart/1950 de aldığı bir kararla «Teşkilâta üye bütün devletlerde fuhşun kaldırılması ve dolayısıyla genel evlerin kapatılması» nun lüzum ve fâidesine inanılmış ve bu konu hükme bağlanmıştır.

Aradan çeyrek asır yakın bir zaman geçti, ne oldu? Söz konusu ülkelerde fuhşun kaldırılması şöyle dursun, azalması bile sağlanamamış, sakat zihniyetler, İslâm'ın ulu ve köklü ahlakını horlayan küçük, mukallid ve basit kafaların tutumu yüzünden aziz vatanımız da dahil olmak üzere bu ülkelerde fuhuş daha da artmıştır.

Fuhuş yuvaları sözüm ona batı uygarlığının yaydığı bir mezbeledir. Bir kötü lüğü yaymış olmanın onu hem de önlemesini beklemek ahmaklıktır.

İslâm'ın getirdiği âle düzeni, dini, iktisadi ve ahlâki tedbirler sayesinde asırlarca İslâm ülkeleri günümüzdeki gibi bir fuhuş salgınının andranından dahi kâmilan uzak kalmışlardır. Bu gerçeği anlayıp kabul edecek kafa nerede?

Basın ve yayın araçları ile önce nesilleri fuhşa âdeta hazırlayıp sonra da fuhşun âmili olan bu güçlere bir şey diyemeyip yine de fuhuşla mücadele eder görünmek iyi yüzölçüktür, insanlığı aldatmaktır, ayıptır ve neticesizdir. Fuhşun, bir yandan muharriki, âmili ve azmettiricisi olan şehvet basını, diğer yandan gerçek ve kökten önleyici tedbiri getirip uygulamayan ilgil ve sorumlu; bu ortamın kurbanı olan binlerce fuhuş esirinin vebâline ortak olduklarını hatırlamalı ve titremelidirler.

Nitekim, 1953 yılında 19 milletin iştiraki ile toplanan «Fuhuşla Mücadele Kongresi» de üye ülkelere genel evleri kapatmalarını tavsiye etmiş fakat dinleyen olmamıştır.

Beşeriyetin maddi-manevi bütün problemlerine en güzel çözüm yollarının ve bü-

tün yaralarımıza en keskin ilâcın Allah (c.c.)ın kitabında olduğunu anlayacak seviyeye bütün insanlığın ulaşması en içten dileğimizdir.

Kur'an-ı Kerim'in bir kutlu âyeti şöyle buyuruyor: «Biz Kur'andan peyderpey onu, indiriyoruz ki (herbiri inananlar için şifâ ve rahmettir o. Zâlimlerin ise o, (maddi ve manevi) ziyanından başkasını artırmaz.» (3)

* * *

★ «2 — Trafik kazasında yaralanıp mahkemece araba sahibinin yaralıya ödemesine hükmolunan tazminatı almak şer'an câizmidir?»

Adına fıkıh dilinde «erş» denilen cinayet diyeti parasını ve «ıvad» denilen yarabereye karşılık olan tazminatı almak câiz ve alana helâldir.

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Hakîminde «yaralar birbirine kısastır.» (4) buyuruyorlar. Yaralanma bilerek ve isteyerek olursa kısas (misilleme) gerekir. Hatâen ve istemeyerek olursa mâlî tazminâta hükm olunur ve bu para helâl olur.

* * *

★ «3 — Hızır (a.m.) sağmıdır? Her ondokuz yılda bir sefil bir kılıkla insanları denemeye çıkarmı? Hızır (a.m.) hakkında anlatılan bir çok hikâye hakkında ne dersiniz »

Bu sorunuz, üzerinde bir hayli tartışılmış bir konudur. Müteahhürin sofiyesi ile sünnet ehli kelâmcıları arasında bu vâdidé görüş ayrılığı vardır. Bununla beraber selef-i evvelinin fakîhi, kelâmcısı ve sofisi arasında ise pek kayda değer bir ihtilâf görülmez.

Bir çok yönden tetkiki ve ehl-i sünnet itikadına uygun görüşün belirtilmesini gerekli kılan Hz. Hızır (a.m.) ile ilgili olarak sahîh kaynakların naslardan çıkardıkları hükümlerini beyan etmeye çalışalım.

Kur'an-ı Kerim'in Kehf sûresinin 60-72 âyetleri «kendisine rahmet verilip ledün ilmi öğretilmiş bir kuldân» bahseder ve onunla Musâ (a.m.) arasında geçen bir kıssayı anlatır ki, bu zât-ı şerif cumhur-u ulemâya göre Hızır (a.m.) dir. Bu sebeple mes'ele üzerinde önce tefsircilerimizin görüş ve hükümlerine müracaat edelim.

Mezkur âyetlerde beyan buyurulan kıssanın tamamı hemen bütün tefsirlerimizde aynı olup isteyen onu dilediği bir tefsirden öğrenebilir. Biz özellikle, kıssanın kahramanlarından olan Hz. Hızır (a.m.) ve hayatı hakkında hüküm çıkarmamıza yarayacak şu noktalar üzerinde duracağız: Fetâ, (genç) Abd, (kul) rahmet ve ilmi ledün ile ilâhi kasdın kimi ve neyi şeref murâd buyurduğu.

1 — Kâdi Beydâvi (öl. 1282, M.) merhum Envârüttenzil ve Esrârutte'vil adlı tefsirinde şöyle buyuruyor: «Âyetteki fetâ, Yûşâ bin Efrâim bin Yûsuf (a.m.) dir. Abd (kul) ise Hızır (a.m.) dir. Hızır'ın adâı, Belyâ bin Melkân, yahut Elyesa', yahut İlyas'dır. Rahmet, ona peygamberlik verilip vahyolunduğunu ifade eder. İlmî Ledün ise Allah (c.c.) in zatına ait olduğu ancak onun tevfiği ile biline ve sâhip olunan gayp ilmi anlamınadır.» diyor.

2 — Hâzin, denmekle maruf Alâuddin Ali bin Muhammed bin İbrahim merhum Lübâbutte'vil Fi Esrârüttenzil adlı tefsirinde: «Bu kıssadaki Musâ, Tevrat sahibi Musââ (a.m.) olduğu sahîh olmakla beraber Kâ'bul Ahbârdan onun Yakub (a.m.) oğlu Yusuf (a.m.)ın evlâtlarından Musâ bin Mişâ olduğu da söylenmiştir. Fetâ (genç) ise Yûşâ bin Nûn bin Efrâim bin Yusuf (a.m.) dir. Abd (kul) ise denildi ki, bir melektir. Sahîh ve sabit olana göre Hızır (a.m.)dir. Adı Belyâ bin Melkân, künyesi Ebûl Abbâs'dır. Beni İsrâildendir, yahût zâhit meliklerden (hükmdarlardan) birinin oğludur da denildi. Hızır denmesi oturduğu kuru yerin yahut ağarmış otlu yerin hemen yeşermesindedir. Rahmet, ni'met manâsınadır. İlim ehlinin çoğuna göre Hızır, peygamber değildir.» (6) diyor.

3 — Ebulberekât unvan-ı mefhareti ile yâdoluna gelmiş bulunan Abdullah bin Ahmet bin Mahmud en Neseî (öl. 1310 M.) Hz.lerinin kısaca Medârik adıyla tanınan tefsirinde ise şöyle buyruluyor: «Feta, Yûşâ bin Nun'dur. Fetası (genci) denmesinin sebebi Hz. Musâ (a.m.)ın hizmetçisi olması ve ondan ilim almakta bulunmasıdır. Abd (kul) ise Hızır olup Musa (a.m.) onu bir elbise içinde uyur yahut denizde oturur buldu. Rahmet; peygamberlik, vahy, en uzun ömürdür. İlmî Ledün ise gayb haberleridir. İham yolu ile kulda hasil olan bilgiye de İlmî Ledün denir.» (7)

4 — Fahrüddini Râzî rahmetullâhi aleyh (1149-1209 M.) Aefsiir-i Kebîr ünvanı ile anılan Mefâtiहुl gayb adlı tefsirinde: «Bilginlerin çoğu âyetteki Musa, Tevrât sahibi Musâ (a.m.) dir dediler. Saîd bin Cübeyr İbni Abbâs'a, «Ka'b'ın karısı Nevfâ bu Musa'yı, Musa bin Mişâ sanyor» demiş müşarun ileyhde bunu yalanlamıştır.

Fetâ'da ihtilâf olundu. Çoğu onun Yûşâ bin Nun olduğunu söyledi. Abd hakkında iki bahis vardır: a) O kul bir peygamberdir denildi ve çok yönden buna delil getirildi. b) O kul Hızır'dır denildi. Rahmet, Peygamberliktir. İlmî Ledün ise Cenâb-ı Hakın bir öğretici ve mürid olmadan vasıtasız olarak öğrettiği ilimdir ki, bu, peygamberlik gereğidir.» (8) diyor.

5 — Celâleyn adıyla meşhur kıymetli tefsirde de «Musâ, İbni İmrân'dır. (Tevrât sâhibi Hz. Musâ (a.m.)) fetâsı ise Yûşâ bin Nûn'dur. Hz. Musâ'ya tâbi idi. Ona hizmet eder ve ondan ilim öğrenirdi. Abd Hızır'dır. Rahmet br kavle göre (peygamberlik) diğer kavle göre ise velâyettir ve ulemânın çoğunluğu bunun (veli olduğunu) üzerindeirdiler. İlmî Ledün Zât-ı Bâri yönünden olan ilimdir.» (9) deniyor.

6 — Zemahşeri ise Kessâf olarak anılan tefsirinde: «Fetâsı kölesidir. Ona tâbi id, hizmet eder ve ilim okurdu. Rahmet, vahy ve nübüvettir. İlmî Ledün ise Zât-ı İlâhiye mahsus ve gayb bilgilerine ait ilimdir.» (10) diyor.

7 — Muhyiddini Arabî ise tefsirinde: «Fetanın zâhiri, kıssalarda zikredilendir ve mu'cizâtın inkârına yol yoktur. Bâtını ise Musâ'nın kalbe ve nefse bedene tealuku sırasında hitâbidir. Rahmet, maddilikden soyulmuş manevî olgunluktur ki, cihetlerden ayrı ve mahzâ nurânî bir kudsiyyet ve kurbîyyettir. İlmî Ledün ise vasıtasız öğrenilen küllî gerçekler ve kudsi marifetlerdir.» (11) diyor.

8 — İslâmın Mübarek şehidi mümtaz âlim Seyyid Kutup ise Fi Zılâli Kur'an adlı tefsirinde «Kur'an bu kıssanın yerini ve kıssadaki Musâ (a.m.) ile olan kişilerin kimliklerini tasrih etmemiştir. Musâ (a.m.) ile buluşan zât nebi mi, resul mü, yahut âlim mi, veli mi bunu takyid etmemiştir. Bu konuda ve kıssanın diğer noktalarında İbni Abbas (r.a.) ve başkalarından çok rivâyetler vardır. Biz de, yalnız Kur'anın mahsûs kelimeleri üzerinde duracağız. Çünkü inanıyoruz ki, Kur'anın bu kıssada mekân, zaman ve şahısları tayin, tahdid ve tesmiye etmemesinin özel hikmetleri vardır. İşte biz bu ölçüye bağli kalarak kıssayı sunacağız.» (12) buyurmaktadırlar.

9 — Türkçe tefsirlerimizden merhum Hasan Basri Çantay'ın Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim adlı değerli ve mu'temet tefsirinde ise fetâ için «Yûşâ bin Nun bin Efrâim bin Yusuf aleyhisselâm. Musâ aleyhisselâma tâbi idi. Ona hizmet eder ondan ilim öğrenirdi.» (88 numaralı dip not) demektedir kul için (Hızır a.m.) demektedir (89 numaralı dip not) İlmî Dedünü aynen yazmakta ve rahmeti ise «Vahy ve nübüvvet» (13) olarak yorumlamaktadır. (90 numaralı dip not).»

10 — Son asrın en büyük âlimlerinden merhum üstâd Elmahlî Muhammed Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kur'an Dili adlı muhteşem tefsirinin dördüncü cildinde ise (3254-3274 sayfalarında) konumuzla ilgili geniş bilgi vardır.

Zikrettiğimiz tefsirlerde fetâ, abd, rahmet ve ilmi Ledün üzerinde verilen birbirinin aynı ve bazen de aksi olan bilgiler bu tefsirde de kaydedilmekte ayrıca Hz. Hızır (a.m.)ın hayatı konusu (ki bu konuda mezkur tefsirlerde bir delil yok idi) ve kıssa ile ilgili diğer noktalar üzerinde gayet geniş bilgiler serdedilmiş bulunmaktadır. Allah (C.C.) mudekkik ve muhakkik ulemadan razı olup sa'yelerini meşkur eylesin. Âmin.

Biz burada sözü fazla uzatmaktan kaçındığımız için isteyenlerin bu kaynağa müracaat etmelerini tavsiye ederek sadece sorunun esasını teşkil eden Hızır (a.m.)ın hayatı ile ilgili bir iki paragrafı naklî ile yetineceğiz.

Merhum Elmahlî diyor ki «Sofiyeye, muhaddisince teshih edilemeyen (doğrulanmayan) bazı haberlerle Hızır'ın hiç vefat etmediğine ve ba'zen görüldüğüne kâildirler. Onun için buradaki rahmeti tül-i hayât (uzun yaşama) ile tefsir edenler olmuştur. Muhyiddini Arabî hazretlerinin Fütûhat-ı Mekkiyesinde Hızır'ın hayatına dair bir takım bahisler ve hikâyeler görülür. İbni Salâh ve Nevevî gibi bazı zevât-ı fihâm (büyük zâtlar), Hızır'ın hayatı hakkında meşayihun icmâmı nakletmişler, fakat ta'küp (tenkid) olunmuşlardır. Buna mukabil bir çok ulemâ da bazı hadiselerle, «Biz senden evvel de hiçbir beşere (dünyada) ebedilik vermedik. Şimdi sen ölürsen (sanki) onlar bâkimdirler. Her can ölümü tadıcıdır.» (14) âyetiyle, aklî ve naklî bazı delillerle istidlâl ederek vefat etmiş olduğuna kâildirler. Ebu Hayyan bunun (vefatının) cumhur kavli olduğunu kaydetmiş, filhakika cumhuru müfessirin bir çok yerlerde olduğu gibi buradaki rahmeti dahi vahy-ü nübüvvet ile tefsir etmişlerdir.

İbn-i Kayyimi Cevzî (691-751 H.) «Hızır aleyhisselâmın hayatı hakkında zikrolunan hadislerin hepsi yalandır, hayatı hakkında sahîh bir hadis bile yoktur» demiş. ALÜSî de bu bâbdaki akvâl (sözler) ve istidlâlâtı uzun uzadıya tetkik ve muhakmeden sonra demiştir ki: «Her türlü hisabdan sonra ahbâr-ı sahiha-i nebeviye

(sahih hadisler) ve mukaddimatı râciha-i akliyye (ve önceliği, sağlamlığı olan ve terciha değer bulunan akli görüşler) vefat etti diyenlerin kavline (sözüne, görüşüne) temamiyle müsaide ve davalarını tamamiyle müeyyid (güçlendirici) dir. Ve bu ahbârın (vefatını bildiren haberlerin) zavahirinden udülü (dönüp te'vil yapmayı) mukteyiz (gerektiren bir şey de) yoktur. Olsa olsa bazı ahyârı sâlihinden —ki sıhatım Allah bilir— merviy olan (rivayet olunan) hikâyelerin zavahirine murâat ve Muhyiddini Arabî gibi vücuduna (ölmeyip sağ olarak varlığına) kâil olan bazı sâdâtı sofîyye (sofiyye büyüklerine) hüsnî zan mes'alesi kalır ki, bu da bir delil teşkil etmez.» (15) diyor.

Merhum müfessir bu konuda selef bilginlerinden bu görüşleri naklettikten sonra sözü kendisi alıyır ve «Biz de şunu söylemek isteriz ki, mes'ele hayatı zâhire (yani beden ve ruhun bitişik ve canlı olarak sürdürdükleri dünyâ hayatı) noktâi nazarından mülâhaza edilirse, reddeden (yaşamıyor öldü diyen) ulemanın kavli, zâhir (sözü doğru) olduğunda şüphe yoktur. «Ondan önce Peygamberler gelip geçmiştir.» âyeti (16) bu bâbda delili kâfidir. Fakat remz, şârları olan sofîyyenin ke-lâmıların da zâhiri üzere münakaşa etmemek icab eder.» (17) demektedir.

Muhterem ve merhum müfessirimiz özeyle şunu demektedirler: «Dünyada, bildiğimiz hayattan Hızır'ın ölüp çekildiğinde hiç şüphe yoktur. Anmâ sofîyye Hızır sağdır sözleriyle manevî ve ruhani hayatı kastediyorlarsa o başka.» Üstad Elmâlı'nın sözlerinin özü budur.

Biz buna şunu ilâve ederiz ki; Hz. Hızır'ın dünyâ hayatından bedenlen çekildiği sâbit olup aksi isbât olunamadığına göre sözü burada kesmeli ve ruhun süren hayatını kasederek «ma'nen sağ, ruhen hayatta» gibi iddialarda bulunmamalıdır. Çünkü bu anlamda bütün ehl-i imana, özellikle şehidlere ölü denmemesini emreden âyetler vardır. Kur'an-ı Kerim'de «Allah yolunda öldürülmüş olanlar için "ölüler" demeyin. Bilakis onlar diridirler. Fakat siz iyice anlamazsınız.» (18) buyurulmu-yormu?

Kâtip Çelebi (1608-1670 M.) merhum da Hz. Hızır'ın şoluk alır verir şekilde dünya ve beden hayatı yaşamakta olduğu iddiasını reddediyor ve ruhen (manen) diri olmasını ise normal kabul ederek diyor ki: «Hızır'ın hayatından murat, eğer beşer olmaktan soyunupta ruhaniyete katılmak ise, Hz. İsa aleyhisselâm gibi onların hakakında söylenmiş olan delillerin benzerleriyle bu dava da o hale göre sabit olur.» (19)

Bizim itikadımız odur ki; Hz. Hızır velî yahut nebîliği ihtilâflı ve Allah'ın sâlih kullarından bir büyük zâttır. Ancak ulemanın çoğu onun peygamber olduğu kanaatında olup biz dahi nebî olmasını galip bulmaktayız. Musâ (a.m.) ile buluşan ve Kur'an-ı Azimüşşan'da kıssası bildirilen abd (kul) o'dur. Rasûl ve üllü'azm peygamberlerden olan Hz. Musa (a.m.) Hızır'dan elbette daha efdaldır. Fakat bir hikmet bazı mes'eleleri efdal olanın diğerinden öğrenmesini gerektirmiştir. Hızır (a.m.) in hayatına, her ondokuz ya da yüz yılda bir dünya turuna çıkıp insanları çeşitli şekillerde deneyip sınadığına dair bütün hikâyeler asılsızdır, sabit değildir. Halkın anladığı ve kasediği manada bir ebedî hayat hiç kimseye verilmemiştir. Hızır (a.m.) maddeten ve bedenlen ölmüştür. Ondan yardım dilemek ondan istemek, ondan ümit edip ondan korkmak, müslümanların imamları bakımından dikkat etmeleri gereken bir husustur. «Kul bunalmayınca Hızır yetişmez» diyenlerin, bu bâtil inançla niyet tutan, yoğun çalan, nevrüz ve Hidrellezin (Hızır İlyas) itikadi saf-satalarına esir olanların her gün beş vakit namazlarının her rek'atında «Yalnız sana kulluk ederiz, yalnız senden yardım isteriz.» (20) âyetini hangi kafa ve kalple okudukları doğrusu düşünülecek bir husustur.

Bu konuda tevhid ruhuna tamamen aykırı bir çok itikâdi, ameli, folklorik ve ahlâki bid'at, hurâfe ve safsata vardır ve Hidrellez günü Hızır ve İlyas (a.m.)ların buluşacağı batıl inancına dayanmaktadır. Halbuki Hızır için olduğu gibi mesnetsiz de olsa İlyas (a.m.) in da yaşamakta olduğu hiç bir sağlam kaynaktan iddia dahi edil-memiştir.

Konunun pek yaygın bir akide-i fâsideyi izâle edeceğini ve bu yönden de önemi bildiğimiz için, bu konuda yine böyle bir soruya cevaben merhum profesör İsmail Hakkı İzmirli'nin verdiği ilmi cevaptan bir bölümü arzedeceğiz.

«Hızırın hayatından ihtilâf olunmuştur: Ulemâdan bir tâifeye, sofîyye ve zuh-hâda göre Hızır berhayattır.

Muhakkıkın-i ulemâya, eslâfdan bir cemaate, ekser-i ehli hadîse göre Hızır vefat etmiştir. Nitekim: Buhârî, Ebu Hayyan Ebul Hattâp İbrahim El Harbî, İbnül Menâvî, İbnülcevzî, Ali bin Musa Er Rıza, Ebul Fazl El Meresi, Ebu tahirul İbâdî,

Ebu Yalâ El Hanbelî, Ebu Bekr bin El Arabî, Ebu Bekr bin Ennakkâs, Şeyhul İslâm El Harrânî ve sair muhakkıkın hayatı Hızır'ın inkâr (red) ediyorlar. Hayatı Hızır hakkında hiç bir sahîh hadis yoktur.» (21) diyor ve Hızır'ın yaşadığını söyleyen altı uydurma sözü (meyzu-hadis) ele alarak bunların lafız, mânâ, sened ve başka bir çok yönden esastan uzak olduklarını bir bir gösteriyor. Sonra da Hızır vefat etti diyen ulemanın delillerini gösteriyor. Ulemanın delillerine bakalım—

«1 — Ebu Bekr En Nakkâs, tefsirinde Ali bin Musa Er Rıza ile Muhammed bin İsmail El Buhâriden Hızır'ın vefat ettiğini naklediyor.

2 — İmâmul Muhaddisin Muhammed bin İsmail El Buhârî Hızır'ın vefat ettiğini şu hadis ile istidlal ediyor: «Şu (içinde bulunduğumuz) geceni gördünüz mü? (biliniz) Bundan yüz sene sonra bugün yer yüzünde yaşayanlardan bir kimse kalmaz.» (22) Hadisi Şerifi mucibince Fahrurrisûl Efendimizin Hadisi Şerifi irad ettiği tarihten itibaren yer yüzünde hiç bir ferd bâki kalmayacaktır. İmâm Buhârî'den Hızır ile İlyas'ın berhayat oldukları sorulmuş müşarun'ileyha «nasıl olur?» cevabını vermiştir.

3 — Ebu Hayyân, tefsirinde, cumhura göre Hızır vefat etmiştir, diyor. Ebul fazl El-Meresî'den Hızır'ın vefat ettiğini naklediyor. Çünkü Hızır berhayat olsaydı herhalde Nebiyyi Zîşan Efendimize gelmesi, ona iman etmesi, ittiba etmesi lâzım gelecekti. Çünkü: «Nefsim elinde olan (Allah'a) yemin ederim ki, Musa (a.m.) diri olsaydı bana uymaktan başkaya vüs'atlenmezdi.» Hadisi Şerifi mucibince Musâ (a.m.) sağ kalsa idi Nebiyyi Zîşan (s.a.m.) Efendimize ittiba edecek idi. Nasıl olur, Hızır (a.m.) sağ kalır da Peygamberimize ittiba etmez? Hızır sağ olsaydı Peygamberimizin ra'yet-i (sancak) seâdeti altında mücâhede edecek, salâtı cum'a ve cemaate hâzîr olacak idi.

4 — Bazılarına göre her zamanın bir Hızır'ı vardır. Hızır nakib-i evliyadır. Bir nakip vefat ederse onu yerine diğer bir nakip ikame olunur. Bu nakibe Hızır derler.

Bu kavî (söz) sofîyyeden bir cemaat arasında mütedâvildir. Fakat ibn-i Hacer-i Askalânî'nin tahkik-i vechile dava bila delildir. (Yani delilsiz davadır.)

5 — Ebul Hattâp, «Hayatı Hızır hakkında varid olan asarın hiç biri ehli naklin ittifaki ile sahîh değildir» diyor.

6 — Ebu Tahir bin El İbâdî, Hızır sağ olsaydı Nebiyyi Zîşan Efendimize gelirdi, diyor.

7 — Ebu Yalâ bin El Arâre, bazı ashâbımızdan (ardakaşlarımızdan) Hızır'ın vefatı sorulmuş, «evet, vefat etti» cevabı verilmiştir, diyor.

8 — İbn-i Cevzî (691-751, H.) hem hadisi şerif hem âyet-i kerime ile Hızır'ın vefat ettiğini isbat ediyor. (Zikri geçen hadis ve âyetler.)

9 — Ebul Hasen bin El Menâvî, İbrahim El Harbî'den Hızır'ın vefat ettiğini naklediyor, kendisi de cezmen (kesinlikle) kail oluyor. (ve) «ekseri muğfilin (gafilin çoğu) Hızır'ın hayatına kâildir. Bu bahdâki ehadişi merfua vâhidir (zaiftir), ehli kitap (bilginler) sened olamaz diyor.» «Bir de Habibim biz, senden evvel hiç bir beşerin muhalled olmadığını ve bu vechile Hızır'ın vefat ettiğini isbat ediyor» diyor.

10 — Tefsir-i İsfahânide Hasan-ı Basrî'den Hızır'ın vefat ettiği rivayet olunmuştur.

11 — Şeyhul İslâm El-Harrânî (1263-1328 M.) Minhacüs Sunne 'de «Muhakkıkın-i ulemâ İlyâs ile Hızır'ın (a.m.) vefat ettiklerine kâildirler. Allah ile mahlûkât arasında, halkı (yaratması) rızkı, hidâyeti, nusreti hususunda beşerden hiç bir fert vasita değildir. Rusûlü kirâm (keremli peygamberler) tebliği risalette vasitadirlar. Seâdet ancak tâat-i rûsûl (peygamberlere uymak) ile hâsıldır. Halkı (yaratması) rızkı, hidâyeti, nusreti Allah takdir eder. Bu ise rusûlün (peygamberlerin) hayatına, bakasına tevakkuf etmez (bağlı değildir.)» diyor.

Elhâsıl, muhakkıkın-i ulemâ (hakikat araştırmacı âlimler) eâzım-ı muhaddisin (büyük hadisciler) Hızır'ın vefatına kâil oluyorlar.

Hızır'ın bakası zaten kanun-u tabiat'e, hayat hakkındaki sünneti ilâhiyyeye (Allahın âdetine) muhâlifdir. Filvâki verâ-i tavri tabiatte (fizik ötesi olaylarda) harikulâde (âdet üstü olay) mümkün ise de, her halde onu nass-ı kâti (Kur'an ve Hadisten kesin delil) ile isbât efilemek elzemdir. Yoksa nass-ı kâti bulunmayan havârik-ı âde müslümanlıkta kabul olunamaz. Dünyada ara görünüp gözden nihan (gaip) olan hiç bir beşer yoktur. Hızır Aleyhisselâm irtihali dar-ı naim (nimetlerin yurdu olan âhirete göç) eylemişlerdir.» (23) diyor.

Buhârî-i Şerif muhtasarı Tecrid-i Sarihin şârihi merhum Kâmil Miras da Buhârî Şerhinde Hızır (a.m.) in vefatını ve yaşadığını söyleyen görüşlere yer verdikten

sonra kendisinin ise vefatını söyleyenleri sağlam bulduğunu imâ ederek şöyle diyor: «Hiç şüphesiz Hızır'ın hayatını reddedenlerin delilleri kuvvetlidir.» (24)

Aziz kardeşimiz M. ALİ KILIÇASLAN'ın sorularına tatminkâr bir cevap sunabilmek, dolayısıyla muhterem İslâm Medeniyeti okuyucusuna faydalı olabilmek için yaptığımız incelememizi konumuza ışık tutacak olan şu âyet-i celîle meâli ile bitirelim: «Muhammed, (s.a.v.) muhakkak sûrette bir peygamberdir. Kendisinden önce de bir takım peygamberler gelmiş geçmiştir. Muhammed ölürse, yahut öldürülürse ey Muhammed'in Ashab'ı siz topuğunuza basarak geri mi döneceksiniz?» (25)

Selâmlar.

- (1) Riyâzussâlihîn 1387/1968 Kuveyt, s. 176, hadis numarası 586.
- (2) Aynı eser, 591 numaralı hadis.
- (3) İsrâ' sûresi, 82
- (4) Mâide sûresi, 45
- (5) Envâruttenzil ve Esrârutte'vil, s. 396-397, İstanbul 1329. Abdullah bin Ömer Kadî el Beydâvî (vefatı: 1282, M.)
- (6) Lübâbütte'vil Fi Esrârittenzil (Hâzin) c. 3, s. 205, 1312, Mısır. Alâuddin Ali bin Muhammed bin İbrahim (Hâzin)
- (7) Aynı eserin aynı cild ve sayfasında kenâr kısmı.
- (8) Mefâtiहुlgayb, c. 4, s. 335-336, Mısır 1287. Muhammed Fahrüddin bin Ziyâuddin Ömer Râzî (1148-1209 M)
- (9) Tefsirul Celâleyn, cüz. 2, s. 9, Mısır. Celâluddin Muhammed bin Ahmet El-Mahallî ve Celâluddin Abdurrahman bin Ebi Bekr Es-Süyûtî.
- (10) Hakâikuttenzil ve Uyûnü'l ekâvil Fi Vücuhitte'vil, c. 2, s. 212-213, Mısır, 1318. Ebülkâsım Cârullâh Muhammed bin Ömer Zemahşerî.
- (11) Muhyiddin İbni Arabî El-Endülüsî (1165-1240 M.) nin tefsiri, Cüz. 1, s. 202-203, Mısır 1317.
- (12) Fî Zilâil Kur'an, c. 5, s. 103, Beyrut 1386/1967. Prof. merhum Seyyid Kutup.
- (13) Kur'an-ı Hâkim ve Meâli Kerim, c. 2, s. 544-545, 1965 İstanbul. Merhum H. Basri Çantay.
- (14) El-Enbiyâ Sûresi, 34-35.
- (15) Hak Dini Kur'an Dili, c. 4, s. 3260-3261, İstanbul 1936. Elmalı'lı merhum Muhammed Hamdi Yazır.
- (16) El-Mâide Sûresi, 75.
- (17) Hak Dini Kur'an Dili, c. 4, s. 3261.
- (18) El-Bakara Sûresi, 154.
- (19) Bizânül Hak Fi ihtiyaril Ehak, s. 15, M. E.B. yayını, Ankara 1971. Kâtip Celebi (1608-1670)
- (20) Fâtihâ Sûresi, 4.
- (21) Sebülürreşâd, sayı 284, sayfa 376-378, İstanbul 1329.
- (22) Sahihu Buhari Muhtasarı Tecridi Sarih Terceme ve Şerhi, c. 9, s. 145, D.İ.B. Yayını, Ankara 1971.
- (23) Sebülürreşâd, sayı 284, sayfa 376-378, İstanbul 1328.
- (24) Sahih-u Buhâri Muhtasarı Tecridi Sarih Terceme ve Şerhi, c. 9, s. 145, D.İ.B. Yayını, Ankara 1971. (Hızır (a.m.) ile ilgili olarak bakınız: aynı eser, c. 1, s. 118-124) Prof. merhum Kâmil Miras.
- (25) Âl-i İmrân sûresi, 144.